

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Географічний факультет
Кафедра фізичної географії

СИЛАБУС
вибіркової навчальної дисципліни
ВОДНО-БОЛОТНІ УГІДДЯ УКРАЇНИ

рівень вищої освіти   бакалавр

галузь знань 10 Природничі науки

спеціальність 103 Науки про Землю

освітньо-професійна програма Гідрологія

Луцьк – 2021

Силабус навчальної дисципліни «Водно-болотні угіддя України» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, галузі знань 10 Природничі науки, спеціальності 103 Науки про Землю, за освітньо-професійною програмою Гідрологія

Розробник: Білецький Ю.В., к.б.н., доцент

Силабус навчальної дисципліни затверджений на засіданні кафедри фізичної географії
протокол № 1 від 30.08.2021 р.

Завідувач кафедри:

проф. Фесюк В. О.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	10 – Природничі науки, 103 Науки про Землю Гідрологія Бакалавр	Вибіркова
Кількість годин/кредитів <u>150/5</u>		Рік навчання – <u>3</u>
ІНДЗ: <u>немає</u>		Семестр – <u>5-ий</u>
		Лекції – <u>28</u> год.
		Практичні (семінар.) – <u>26</u> год.
		Самостійна робота – <u>86</u> год.
		Консультації – <u>10</u> год.
Мова навчання	Форма контролю: <u>залік</u>	
	Українська	

2. Інформація про викладача

Викладач	Білецький Юрій Валентинович
Науковий ступінь	кандидат біологічних наук
Вчене звання	доцент
Посада	доцент кафедри фізичної географії
Профайл	https://wiki.vnu.edu.ua/wiki/Білецький_Юрій_Валентинович
Телефон	+380951231212
e-mail	biletskyi.yurii@vnu.edu.ua
Дні занять	http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700
Консультації	Очні консультації: 2 академічні години кожного вівторка о 15.00-16.00, аудиторія С-622
Дистанційний курс на платформі Moodle	

3. Опис дисципліни

3.1. Анотація дисципліни.

Навчальна дисципліна «Водно-болотні угіддя України» належить до переліку вибіркової дисципліни та сприяє формуванню нових знань про типи водно-болотних угідь України; про критерії ідентифікації водно-болотних угідь; про облік і раціональне використання водно-болотних угідь; про забруднення водно-болотних угідь та їх охорону; про міжнародний досвід управління водно-болотними угіддями та їхню охорону з метою його реалізації в Україні.

3.2. Пререквізити і постреквізити дисципліни.

Пререквізити: гідрологія, озерознавство, метеорологія, ландшафтознавство, ґрунтознавство, гідрологія, гідроекологічний моніторинг.

Постреквізити: сталий розвиток, глобальні проблеми людства, управління водними ресурсами.

3.3. Мета та основні задачі дисципліни.

Мета вивчення дисципліни – формування у студентів нових знань про водно-болотні угіддя загалом; про водно-болотні угіддя України зокрема; про облік і раціональне використання водно-болотних угідь; про забруднення водно-болотних угідь та їх охорону; про міжнародний досвід управління водно-болотними угіддями та їхню охорону з метою його реалізації в Україні.

Основними завданнями навчальної дисципліни є: засвоєння теоретичних та методичних основ обліку і раціонального використання водно-болотних угідь загалом та забруднення й охорону водно-болотних угідь України зокрема. Вивчення навчальної дисципліни сприятиме отриманню студентами знань про критерії визначення водно-болотних угідь; типи водно-болотних угідь та їх класифікацію; основні джерела негативного впливу на водно-болотні угіддя; державну систему моніторингу водно-болотних угідь в Україні; порядок надання водно-болотним угіддям статусу водно-болотних угідь міжнародного значення; заходи збереження та відновлення водно-болотних угідь України; основні принципи раціонального використання та управління водно-болотними угіддями; основні положення сучасної нормативно-правової бази щодо охорони водно-болотних угідь.

3.4. Результати навчання (компетентності).

До кінця навчання студенти набудуть такі компетентності:

Інтегральна

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у професійній діяльності предметної області наук про Землю або у процесі навчання із застосуванням сучасних теорій і методів дослідження природних та антропогенних об'єктів та процесів із використанням комплексу міждисциплінарних даних та за умови недостатності інформації.

Загальні

ЗК3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК4. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК8. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК11. Прагнення до збереження навколишнього природного середовища.

Фахові

ФК1. Знання та розуміння теоретичних основ наук про Землю як комплексну природну систему.

ФК2. Здатність застосовувати базові знання фізики, хімії, біології, екології, математики, інформаційних технологій тощо при вивченні Землі та її геосфер.

ФК3. Здатність здійснювати збір, реєстрацію і аналіз даних за допомогою відповідних методів і технологічних засобів у польових і лабораторних умовах.

ФК4. Здатність застосовувати кількісні методи при дослідженні геосфер.

ФК5. Здатність до всебічного аналізу складу і будови геосфер.

ФК6. Здатність інтегрувати польові та лабораторні спостереження з теорією у послідовності: від спостереження до розпізнавання, синтезу і моделювання.

ФК7. Здатність проводити моніторинг природних процесів.

ФК8. Здатність самостійно досліджувати природні матеріали (у відповідності до спеціалізації) в польових і лабораторних умовах, описувати, аналізувати, документувати і звітувати про результати.

ФК9. Здатність до планування, організації та проведення досліджень і підготовки звітності.

ФК10. Здатність ідентифікувати та класифікувати відомі і реєструвати нові об'єкти у геосферах, їх властивості та притаманні їм процеси.

3.5. Система поточного оцінювання компетенцій

Фахові компетенції	Методи та форми навчання		Оцінка сформованості компетентностей	
			Форма контролю	Бали
<i>Змістовий модуль 1. Загальна характеристика водно-болотних угідь.</i>				
Тема 1. Поняття про водно-болотні угіддя. Правовий режим водно-болотних угідь в Україні.	Лекція	Опрацювання лекційного матеріалу	Робота на лекції	1
Тема 2. Рамсарська конвенція і її роль у збереженні водно-болотних угідь.	Лекція	Опрацювання лекційного матеріалу	Робота на лекції	1
	Семінарське заняття	Поточне оцінювання	ІНДЗ	3
Тема 3. Типи водно-болотних угідь та їх класифікація.	Самостійна робота	Самостійне опрацювання теми	Реферат, Диспут	2
Тема 4. Критерії ідентифікації водно-болотних угідь.	Семінарське заняття	Самостійне опрацювання теми	ІНДЗ	3
Тема 5. Морські та лиманні водно-болотні угіддя.	Самостійна робота	Самостійне опрацювання теми	Реферат, Диспут	2
Тема 6. Озерні, річкові та болотисті водно-болотні угіддя.	Семінарське заняття	Самостійне опрацювання теми	Реферат, Диспут	3
Тема 7. Порядок надання водно-болотним угіддям статусу водно-болотних угідь міжнародного значення.	Лекція	Опрацювання лекційного матеріалу	Робота на лекції	1
Тема 8. Управління водно-болотними угіддями та їх охорона.	Лекція	Опрацювання лекційного матеріалу	Робота на лекції	1
	Семінарське заняття	Поточне оцінювання	ІНДЗ	3
Підсумкова модульна контрольна робота			Тести	30
Кількість балів за змістовий модуль 1	Лекція			4

	Семінарське заняття			12
	Самостійна робота			4
Максимальна кількість балів за змістовий модуль 1				50
Змістовий модуль 2. <i>Основні риси водно-болотних угідь України.</i>				
Тема 1. Угіддя, до складу яких входять типові, рідкісні або унікальні типи водно-болотних угідь.	Лекція	Лекція-презентація	Робота на лекції, Диспут	1
Тема 2. Угіддя, які мають міжнародне значення для збереження біорізноманіття.	Лекція	Лекція-презентація	Робота на лекції, Диспут	1
	Семінарське заняття	Поточне оцінювання	ІНДЗ	3
Тема 3. Водно-болотні угіддя згідно статистичного обліку та відомостей Державного земельного кадастру.	Семінарське заняття	Поточне оцінювання	ІНДЗ	3
	Самостійна робота	Самостійне опрацювання матеріалу	Тести	2
Тема 4. Динаміка надання статусу міжнародних водно-болотних угідь України.	Самостійна робота	Самостійне опрацювання матеріалу	Тести	2
Тема 5. Водно-болотні угіддя, що визнані Рамсарською конвенцією.	Семінарське заняття	Поточне оцінювання	ІНДЗ	3
Тема 6. Водно-болотні угіддя погоджені розпорядженням Кабінету Міністрів України.	Лекція	Лекція-презентація	Робота на лекції, Диспут	1
Тема 7. Спеціальні критерії водно-болотних угідь України щодо водних птахів та риб.	Семінарське заняття	Поточне оцінювання	ІНДЗ	3
Тема 8. Перспективні водно-болотні угіддя України.	Лекція	Опрацювання лекційного матеріалу	Робота на лекції	1
Підсумкова модульна контрольна робота			Тести	30
Кількість балів за змістовий модуль 2	Лекція			4
	Семінарське заняття			12
	Самостійна робота			4
Максимальна кількість балів за змістовий модуль 2				50

4. Політика оцінювання

Політика щодо організації навчання. У навчальному процесі застосовуються лекції з використанням мультимедійного проектора, семінарські заняття, самостійна роботи.

Серед методик та форм навчання даного курсу слід визначити такі *методику викладання*: методика проблемного навчання; *форми навчання*: проблемні лекції та диспути, головна мета яких полягає розвитку у студентів логічного та самостійного осмислення додаткового матеріалу; *методику навчання*: презентації, індивідуальні науково-дослідні завдання, які готують студенти самостійно та презентують для присутніх.

Семінарські заняття плануються включають такі напрями роботи: підготовку до семінарських занять за вказаним планом; виконання контрольних питань-завдань; виконання завдань дослідницького характеру; огляд наукових публікацій за обраною проблематикою.

Завдання самостійної роботи студентів вважаються виконаними, якщо вони: здані у визначені терміни; повністю виконані (розкривають мету та завдання ІНДЗ).

Консультації викладачем щодо виконання завдань самостійної роботи студентів проводяться згідно затвердженого графіку консультацій.

Політика щодо відвідування занять є обов'язковим. Студенти зобов'язані відвідувати заняття в обов'язковому порядку та дотримуватися термінів, визначених для виконання усіх видів робіт, передбачених курсом. У разі відсутності через хворобу, вони зобов'язані надати відповідну медичну довідку. Пропущені заняття слід відпрацьовувати під час консультацій. Студент повинен старанно виконувати завдання, брати активну участь у навчальному процесі.

Політика щодо академічної доброчесності. Вимоги до академічної доброчесності визначаються «Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату у науково-дослідній діяльності здобувачів вищої освіти та науково-педагогічних працівників ВНУ ім. Лесі Українки», що розміщується на сайті університету за посиланням: <https://ra.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/11/Polozhennya-Antyplagiat.pdf>

Політика щодо виставлення балів. Загальна сума балів набраних за семестр може досягати максимально – 100 балів. З них, 40 балів, це поточний контроль (оцінювання на семінарських заняттях). Максимальна оцінка за модульні контрольні роботи – 60 балів. Обов'язково враховуються присутність та активність студента під час занять; недопустимо: наявність пропусків (без поважних причин, як-то хвороба) та запізнь на заняття, списування та плагіат, несвоєчасне виконання поставленого завдання.

5. Підсумковий контроль успішності навчання

Форма контролю – залік. Студент повинен відповісти на 3 питання, кожне з яких оцінюється у 20 балів. За результатами підсумкового контролю від загальної суми балів, набраної студентом протягом семестру, віднімаються результати модульних контрольних робіт і додаються бали, отримані на заліку.

Рейтингову кількість балів здобувача освіти формують бали, отримані за модульні контрольні роботи, які проводяться у формі відкритих тестів (максимум – 60 балів) та виконання завдань тем змістових модулів (максимум – 40 балів).

До модульної контрольної роботи допускаються здобувачі освіти, які опрацювали весь обсяг теоретичного матеріалу у т.ч. і матеріал самостійно, виконали практичні і семінарські роботи. Модульний контроль проводиться у вигляді контрольної роботи, завдання якої обов'язково включають матеріал, який передбачено до самостійного опрацювання студентами.

Рейтинг студента з навчальної роботи визначається відповідно до «Положення про організацію контролю та оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти...» у Волинському національному університеті імені Лесі Українки.

Якщо у підсумку виконання усіх видів навчальної роботи з даної дисципліни студент набирає не менше 75 балів, то вона може бути зарахована як підсумкова оцінка з навчальної дисципліни. У протилежному випадку, або за бажанням підвищити рейтинг, студент складає залік. При цьому бали, набрані за результатами модульних контрольних робіт, анулюються.

На залік виносяться основні питання, типові та комплексні задачі, ситуації, завдання, що потребують творчої відповіді та уміння синтезувати отримані знання і застосовувати їх під час розв'язання практичних задач.

До заліку не допускається здобувач вищої освіти, який набрав менше ніж 20 балів за навчальну роботу впродовж семестру, не виконав і не здав усі практичні завдання, не

відвідував без поважних причин більшу частину лекцій.

Питання для підсумкового контролю

1. Поняття про водно-болотні угіддя.
2. Рамсарська конвенція і її роль у збереженні водно-болотних угідь.
3. Правовий режим водно-болотних угідь в Україні.
4. Типи водно-болотних угідь та їх класифікація.
5. Критерії ідентифікації водно-болотних угідь.
6. Морські водно-болотні угіддя.
7. Лиманні водно-болотні угіддя.
8. Озерні водно-болотні угіддя.
9. Річкові водно-болотні угіддя.
10. Болотисті водно-болотні угіддя.
11. Порядок надання водно-болотним угіддям статусу водно-болотних угідь міжнародного значення.
12. Управління водно-болотними угіддями та їх охорона.
13. Угіддя, до складу яких входять типові, рідкісні або унікальні типи водно-болотних угідь.
14. Угіддя, які мають міжнародне значення для збереження біорізноманіття.
15. Водно-болотні угіддя згідно статистичного обліку та відомостей Державного земельного кадастру.
16. Динаміка надання статусу міжнародних водно-болотних угідь України.
17. Водно-болотні угіддя, що визнані Рамсарською конвенцією.
18. Водно-болотні угіддя погоджені розпорядженням Кабінету Міністрів України.
19. Спеціальні критерії водно-болотних угідь України щодо водних птахів та риб.
20. Заходи збереження та відновлення водно-болотних угідь України.
21. Основні принципи раціонального використання та управління водно-болотними угіддями.
22. Основні положення сучасної нормативно-правової бази щодо охорони водно-болотних угідь.
23. Міжнародний досвід управління водно-болотними угіддями.
24. Забруднення водно-болотних угідь та їх охорона.
25. Система моніторингу водно-болотних угідь в Україні.

6. Шкала оцінювання (національна та ECTS)

Навчальна дисципліна оцінюється за 100 бальною шкалою. Переведення балів внутрішньої 100 бальної шкали в національну шкалу здійснюється наступним чином:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	Зараховано
82 – 89	B	
75 – 81	C	
67 – 74	D	
60 - 66	E	
1 – 59	Fx	Незараховано (з можливістю повторного складання)

7. Рекомендована література

Основна література:

1. Водно-болотні угіддя України / за ред. Марушевського Г. Б., Жарук І. С. К.: Чорноморська програма "Ветландс Інтернешнл", 2006. 312 с.
2. Водно-болотні угіддя, що мають міжнародне значення // Юридична енциклопедія : [у 6 т.] / ред. кол. Ю. С. Шемшученко (відп. ред.) [та ін.]. К. : Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 1998-2004. ISBN 966-749-200-1.
3. Управління водно-болотними угіддями міжнародного значення : (Метод. рек. до планування і впровадження) / під ред. Г.В. Коломійця, С.В. Таращука; відп. ред. В.А. Костюшин. К., 2005. С. 5-6.
4. Русев И.Т. Дельта Днестра : История природопользования, экологические основы мониторинга, охраны и менеджмента водно-болотных угодий. Одеса, 2003. С. 345-346.
5. Фролова Н. В. Правова охорона водно-болотних угідь загальнодержавного та міжнародного значення: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06 / Н. В. Фролова; Одес. нац. юрид. акад. О., 2010. 186 с.
6. Малишева Н. Р. Стан і перспективи право- вого регулювання режиму водно-болотних угідь національного та місцевого значення в Україні / Н. Р. Малишева [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://ecbsea.org>

Додаткова література:

7. Водно-болотні угіддя // Словник-довідник з екології : навч.-метод. посіб. / уклад. О. Г. Лановенко, О. О. Остапішина. Херсон : ПП Вишемирський В. С., 2013. С. 40-41.
8. Постанова Кабінету Міністрів України від 29 серпня 2002 р. № 1287 «Про порядок надання водно-болотним угіддям статусу водно-болотних угідь міжнародного значення»
9. Управління водно-болотними угіддями міжнародного значення : (Метод. рек. до планування і впровадження) / під ред. Г.В. Коломійця, С.В. Таращука; відп. ред. В.А. Костюшин. К., 2005. – С. 5.
10. Національна Стратегія збереження водно-болотних угідь України (проект) : Матеріали до робочої наради щодо підготовки попереднього варіанту Стратегії. К., 2001. С. 46.
11. Національна Стратегія збереження водно-болотних угідь України (проект) : Матеріали до робочої наради щодо підготовки попереднього варіанту Стратегії. К., 2001. С. 47.